Mistä löytää saamelaistietoa opetukseen?

Vinkkejä opettajille.

FM Máren-Elle Länsman
22.10.2026

OULUN YLIOPISTO

Sisällysluettelo

1. Saamelaistietoa opetukseen **1**

1.1. Nettisivuja ja valmiita oppimateriaaleja 1

1.2. Televisio ja elokuvat 3

1.3. Kaunokirjallisuus 5

1.4. Saamelaisten kansallispäivä 6.2. 6

1. Saamelaistietoa opetukseen

Tämä tiedosto perustuu Máren-Elle Länsmanin suulliseen esitykseen “Mistä löytää saamelaistietoa opetukseen?”, joka on esitetty Rohkiasti Rauhassa - luovia ratkaisuja kansainväliseen huomiseen -tapahtumassa Oulussa 7.11.2026.

Saamelaistiedolla tarkoitetaan saamelaisia, saamelaisyhteiskuntaa ja saamelaiskulttuuria koskevaa tietoa. Opetuksessa saamelaistietoa jakaessa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että tietosisältö kuvaa saamelaisia osana nyky-yhteiskuntaa, huomioi saamelaisten moninaisuuden ja välttää stereotypioiden toistamista.

1.1. Nettisivuja ja valmiita oppimateriaaleja

Oktavuohta - saamelaistietoa opetukseen
https://oktavuohta.com/

- Saamelaiskäräjien tuottama nettisivusto Oktavuohta (pohjoissaamea, suom. *Yhteys)* on koonnut saamelaistietoa ja valmiita oppimateriaaleja varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja opettajankoulutukseen. Sivusto auttaa käsittelemään saamelaisuutta ajantasaisesti ja kunnioittavasti.

Alkuperäiskansa saamelaiset ja ihmisoikeudet -koulutuspaketti
https://www.ihmisoikeuskeskus.fi/ihmisoikeuskoulutus/tietoa-ja-materiaaleja-tee-moitta/alkuperaiskansa-saamelaiset-ihmisoi/

- Ihmisoikeuskeskuksen tuottama koulutuspaketti.
  “Koulutuksesta opit alkuperäiskansaoikeuksista, saamelaisten historiasta ja pakkosuomalaistamisesta, kielellisistä ja kulttuurisista ihmisoikeuksista sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksesta saamelaisiin. Ihmisoikeuskoulutus on tuotettu opetus- ja kasvatusalalle, mutta siitä hyötyvät kaikki muutkin. “

Video-oppitunnit saamelaiskulttuurista
https://nuortenakatemia.fi/materiaalit/video-oppitunnit-saamelaiskulttuurista/

- “Nuorten Akatemia ry:n Dihtosis-hankkeen video-oppitunnit tarjoavat tietoa ja pohdintatehtäviä oppilaille. Video-oppitunneilla saamelaisnuoret johdattelevat saamelaiskulttuuriin eri näkökulmista. Niiden avulla opettaja voi milloin tahansa keskusteluttaa nuoria saamelaisaiheesta.”

- Videoita on kolmesta eri teemasta (suunnattu eri koulutustasoille), halutessaan opettaja voi käyttää niitä kaikkia:
  1. Tutustutaan saamelaiskulttuuriin
  2. Saamen kielet ja kansa
  3. Ihmisoikeudet ja alkuperäiskansa

Dihtosis-oppimateriaalit saamelaisuuden käsittelyyn
https://nuortenakatemia.fi/materiaalit/dihtosis-oppimateriaalit-saamelaisuuden-kasittelyyn/

- Nuorten Akatemia ry:n tuottama Dihtosis-menetelmäpakka on tehty yhteistyössä saamelaisnuorten kanssa. Menetelmäpakka on saatavilla myös ruotsiksi.

Sano se saameksi
http://sanosesaameksi.yle.fi/

- “Sano se saameksi -projektissa tutustutaan Suomessa puhuttaviin uhanalaisiin saamelaiskieliin: pohjoissaameen, inarinsaameen ja koltansaameen.” Sivusto on saatavilla suomen lisäksi ruotsiksi ja englanniksi.

1.2. Televisio ja elokuvat

Saamenkieliset tv-uutiset Yle Areenassa

- **Yle Ođđasat**
  https://areena.yle.fi/1-3238937
  TV-uutisia kolmella saamen kielellä. Uutisvideot ovat lyhyitä, noin viiden minuutin mittaisia. Uutiset on tekstitetty suomeksi.

- **Ođđasat**
  https://areena.yle.fi/1-3830094
  Yhteispohjoismaiset, saamenkieliset uutiset. Uutisvideot ovat noin 15 minuutin mittaisia. Tekstitetty suomeksi ja ruotsiksi.

Saamenmaata ja saamelaisia Ylen Elävässä arkistossa
https://areena.yle.fi/tv/ohjelmat/30-3394

- Dokumentteja ja elokuvia saamelaisesta elämästä.

Saamenkieliset lastenohjelmat Yle Areenassa
https://areena.yle.fi/tv/ohjelmat/30-610

- Ylen lastenohjelmia kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä. Miltä Muumilaakson asukkaat kuulostavat koltansaameksi? Millaista on kahden saamelaissiskoksen elämä Karesuvannon kylässä? Mitä tapahtuu inarinsaamenkielisessä muskarissa?
  - **Unna Junná**
    https://areena.yle.fi/1-3430621
    Saamelaislapset ovat katsoneet omankielistä lastenohjelma Unna Junnáa televisiosta vuodesta 2007 asti.

  - **Muumilaakson tarinat**
    - Koltansaameksi
      https://areena.yle.fi/1-50633211
    - Inarinsaameksi
      https://areena.yle.fi/1-50609735
    - Pohjoissaameksi
      https://areena.yle.fi/1-50424626

  - **8 vuodenaikaa**
    https://areena.yle.fi/1-67581298
    Saamelaissiskosten Elle Kárenin ja Siirin elämää Karesuvannossa kahdeksana vuodenaikana.

  - **Sävelpesä**
    Palkittu lastenmusiikkiohjelma kolmella saamenkielellä.
    - Koltansaameksi
      https://areena.yle.fi/1-63999356

- Inarinsaameksi
  https://areena.yle.fi/1-63999380

- Pohjoissaameksi
  https://areena.yle.fi/1-63999311

Koulukinon saamelaiselokuvat ja saamenkieliset elokuvat
https://www.koulukino.fi/

- Fiktioelokuvat

  - **Saamelaisveri (K12)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#saamelaisveri

  - **Kuun metsän Kaisa (K7)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#kuun-metsan-kaisa

  - **Biru Unjárga - Fucking Uuniemi (K12)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#biru-unjarga-fucking-uuniemi

  - **Je'vida (K12)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#jevida-anchor

  - **Ainbo - Amazonin rohkein tyttö (K7)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#ainbo-amazonin-sademetsan-rohkein-tytto-anchor
    Elokuva saatavissa pohjoissaameksi dubattuna.

- Tositarinoihin perustuvat elokuvat

  - **Kautokeinon kapina (K12)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#kautokeinon-kapina

  - **Anna joen virrata (K12)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#anna-joen-virrata-anchor

- Dokumentit

  - **Máhccan – Kotiinpaluu (S)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#mahccan-kotiinpaluu-anchor

  - **Revontulten räppäri (S)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#revontulten-rappari-anchor

  - **Eatnameamet: Hiljainen taistelumme (S)**
    https://www.koulukino.fi/elokuvat/#eatnameamet-hiljainen-taiste-lumme-anchor

1.3. Kaunokirjallisuus

Saamelaista kirjallisuutta suomeksi käännettynä ja suomeksi julkaistuna.

- **Lastenkirjallisuus**
    - Mihkkal Marastat: Maakkananvuuoren sudet (2022), Siita-vuoman kulta (2022)
    - Kirste Paltto: Takaisin taivaalle (2021)
    - Kirsi Máret Paltto: Missä olet, Elle? (2021)
    - Kirste Paltto: Valkoinen kivi (2015)
- **Nuortenkirjallisuus**
    - Iida Aikio: Muoviaurinko: Muitalus čálgama birra (2026)
    - Ann-Helén Laestadiuksen neliosainen Soppero-sarja: Terkkuja Sopperosta (2017), Hei söpö (2018), Kukaan muu ei ole niin kuin sinä (2019), Mieli kotiin (2020)
    - Kirste Paltto: Luohtojärven merkillinen maailma (2018)
    - Ante Aikion kolmiosainen Aigi-sarja: Jänkäjärven syöverit (2013), Lovi (2015), Stallun pata (2018)
- **Aikuiskirjallisuus**
    - Elin Anna Labba: Älä mene mereen (2026)
    - Iida Aikio: Muoviaurinko: Muitalus čálgama birra (2026)
    - Suvi West: Syntien kummun naiset (2025)
    - Helga West: Puhu nukke (2025)
    - Inga Magga: Puolikas (2024)
    - Ann-Helén Laestadius: Varkaus (2022)
    - Niillas Holmberg: Halla Helle (2021)

1.4. Saamelaisten kansallispäivä 6.2.

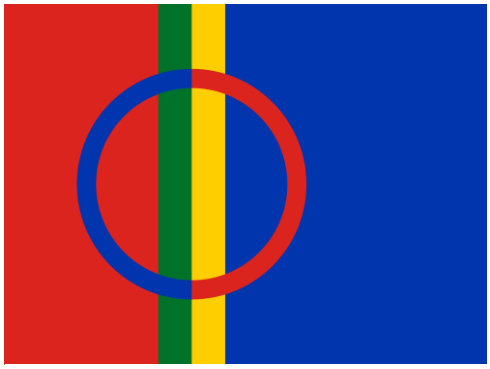

Ideoita saamelaisten kansallispäivän viettoon
https://docs.google.com/document/d/1gN_smPslgUajTfhm8POHxLXGuhjKll-Baah2mhNJioJk/edit?tab=t.0

- Máren-Elle Länsmanin kokoama vinkkidokumentti vuodelta 2025.

Oulun yliopiston Giellagas-instituutti

maren-elle.lansman@oulu.fi

OULUN YLIOPISTO